

Metodologie psychologie PSY401

Setkání 1.

Ivo Čermák

Stanislav Ježek

[O čem je PSY401]

- **INTEGRACE** poznatků z bcl studia, zejména KVAN a KVAL přístupů do jednoho metodologického rámce v duchu kritického realismu
- ROZŠÍŘENÍ o aspekty provádění výzkumu v **PRAXI**: klinika, terapie, organizace/školy, poradenství, personalistika...
- ROZŠÍŘENÍ o **NOVÉ DESIGNY** – evaluace, akční výzkum
- **PROCVIČENÍ** kritického čtení studií a přípravy projektu

[Pro koho je určen PSY401]

- absolventy diagnostik a praxí
- připravující se na diplomovou práci

Projektový charakter PSY401

- Pouze 2 přednášky, zbytek semestru diskuse projektů, začínáme 21.10.
- Požadavky na projekty jsou uvedeny v sylabu (+př. Robson, s.532)
- Na projektech pracují dvojice
- max 10 min prezentace na semináři – přihlášení formou seminárních skupin do 14.10. vč.
 - účast na diskuzi projektů druhých
 - nedostane se na všechny, neprezentované a špatně prezentované projekty budou ve finále posuzovány zevrubněji
- Odevzdání dopracované verze projektu do 15.1.
 - Možnost jednoho přepracování.

Teoretická stránka PSY401

- Zvolit si ohnisko, výzkumnou otázku
- Pročíst obecné zdroje, zejm. Robson
 - z něj bude zápočtový test
 - dotazy diskuzí na fóru
- Projít zdroje specifické pro zvolenou oblast
- Kriticky přečíst řadu relevantních **empirických** studií
 - ty klíčové přiložit k projektu

[Výzkum v praxi – proč?]

- Praxe potřebuje dělat výzkum
 - řešení akutních problémů
 - vylepšování (své) praxe, reflexe
 - kultivace oboru, s nímž jsem identifikován
- Investice do základního výzkumu (vědy) jsou ospravedlněny použitelností jejich výsledků
 - společensky, institucionálně
 - individuálně, morálně

[Výzkum v praxi – proč?]

- V lidské rovině jsou mezi badateli a praktiky překážky komplikující komunikaci a spolupráci
 - problém atribuce nadřazenosti a reaktivity zkoumaných osob >> emancipace praktiků a respondentů, mísení rolí
 - různé znalostní báze
- Klasický model přenosu vědeckých poznatků do praxe v psychologii nefunguje příliš dobře
 - RDDA – research, development, diffusion, adoption
 - v medicíně cca 20 let, psychologie/pedagogika víc
- Časová podmíněnost/proměnlivost mnoha poznatků

Specifika výzkumu v praxi

- kde se jev **vyskytuje** spíše než tam, kde je třeba jej **vyvolávat**
- řešení **problémů** spíše než pouze vytváření **poznatků**
- **predikce** účinků spíše než nalézání **příčin**
- vývoj a testování programů, **intervencí**, služeb... spíše než **teorií**
- hledání **velkých účinků** spíše než **statisticky významných** vztahů
- preferování **měnitelných proměnných** spíše než snaha o **úplnost**
- omezený čas a zdroje (**jeden pokus**) spíše než **více pokusů**
- téma iniciuje **sponsor** spíše než **výzkumník** sám
- **všestranní badatelé** spíše než **vysoce specializovaní** odborníci
- **rozmanitý výzkumný tým** spíše než tým **pouze z výzkumníků**
- **více účelů a stakeholderů** spíše než **1 účel – poznání pro všechny**

Upraveno podle Robson (2002:12)

Příklady příruček podle oblastí praxe

- Cassell, Symon (1994). **Qualitative** methods in **organizational** research: a practical guide.
- Schwab (2005). Research methods for **organizational** studies.
- Marks, Yardley (2004). Research methods for **clinical** and health psychology.
- McLeod, J. (2003). Doing **counselling** research, 2nd.
- Groves et al. (2004). **Survey** methodology.
- Maxwell, Delaney (2004). Designing **experiments** and analyzing data: A model comparison perspective.
- Bennett, J. (2003). **Evaluation** methods in research.
- Internet, soc-psych experimenty, kognitivní...

Disciplinovaný výzkum - Hiles

- Paradigmatické půtky do výzkumu nepatří (jde o filozofii vědy a politiku)
- Možnost a nutnost plurality paradigmat

Disciplinovaný výzkum: zodpovědné, racionální a kritické využívání široké palety designů, metod a analýz k realizaci účelů výzkumného projektu.

- kombinování KVAN a KVAL prvků a studií podle potřeby
- jednotný rámec pro posuzování validity
- filozoficky zakotveno v novějších (kriticky) realistických epistemologických přístupech – Bhaskar, Harré

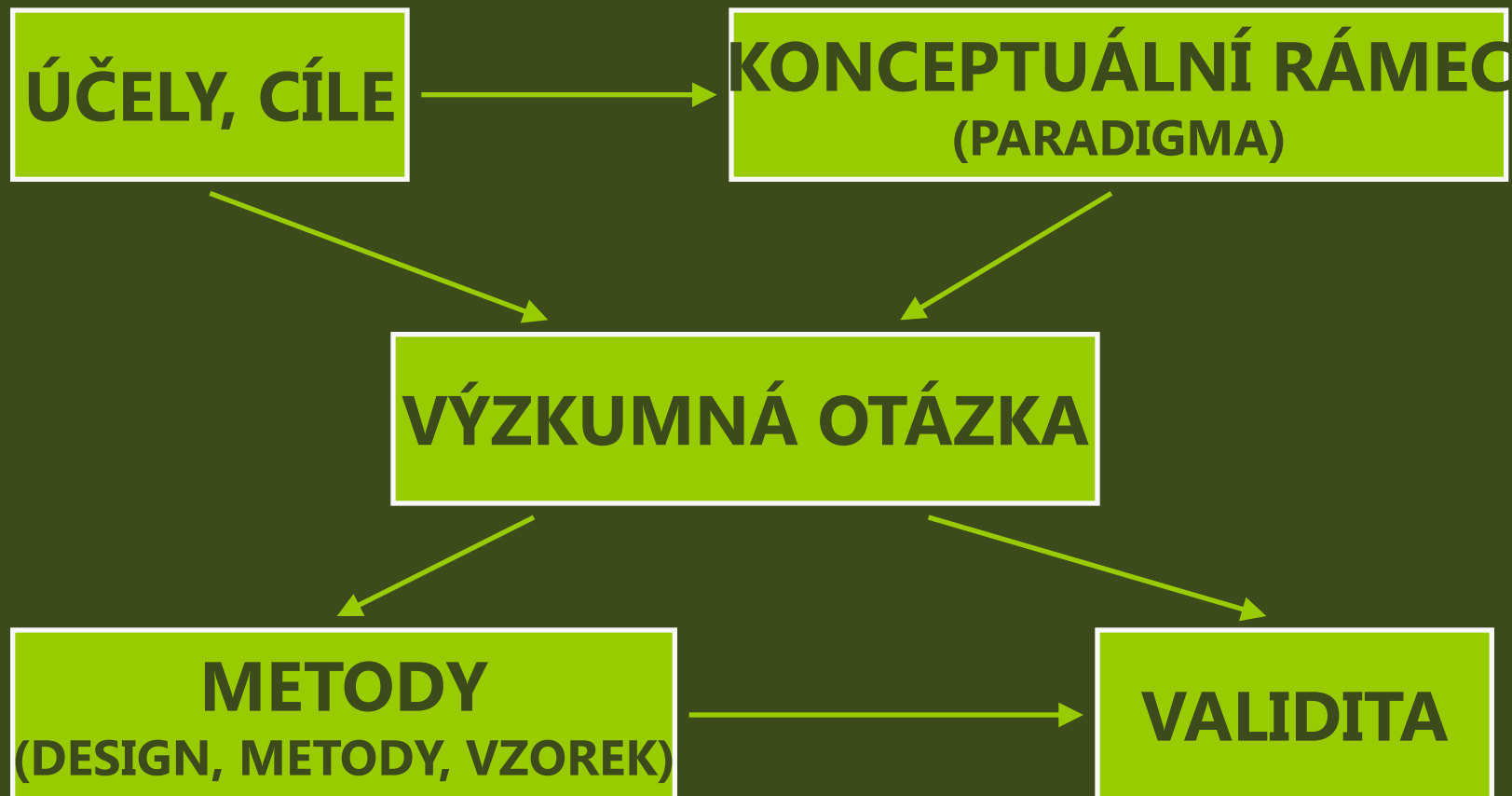
Hiles: 8 „faktů“ o výzkumu

- Výzkum je zkoumání, které vede k **novým poznatkům**.
- **Výzkumná otázka** a poznatky musí být diskutovány **v kontextu předchozích znalostí**.
- Každý výzkum spočívá na nějakých **předpokladech** – různí badatelé nevyhnutelně pracují s **různými paradigmaty**.
- Ve výzkumu děláme teoretická a praktická **rozhodnutí**, přičemž se držíme **etických** principů.
- Postupy ve výzkumu by měly být **systematické**, přísné a musí být natolik jasné, aby se daly **replikovat**.
- Výzkumná zjištění by měla být **jasná a přesvědčivá** pro druhé.
- Výzkum jen **zřídka úplně zodpoví** výzkumnou otázku; obvykle vede spíše k nápadům na další zkoumání.
- Do výzkumu se pouštíme, protože máme zájem a chceme něco změnit – **publikace** a sdílení s kolegy je přirozenou součástí výzkumného procesu.

Realistický pohled na vědu (R:32)

- Žádná fakta nejsou nezpochybnitelně platná. Fakta jsou poplatná teorii a jsou sociálním a historickým produktem.
- Úkolem vědy je vytvářet teorie vysvětlující reálný svět a testovat tyto teorie pomocí racionálních kritérií
- Vysvětlením se rozumí to, jak mechanismy produkují události. Od jevů a událostí se pozornost přesouvá spíše ke strukturám a mechanismům. Konkrétně se vysvětlením rozumí ukázání, jak došlo k události v konkrétním případě. Lze vysvětlovat i bez možnosti predikovat.
- Zákon je charakteristická pravidelnost jednání nebo tendence mechanismu.
- Reálný svět zahrnuje i sociální realitu na individuální, skupinové, institucionální a společenské úrovni
- Pojem kauzality je založen na entitách, jejichž jednání je funkcí jejich základní struktury

[Schéma výzkumného projektu]

Disciplinovaný výzkum - Hiles

Předpoklady + paradigmatata

Teorie + epistemologie.

Strategie, design

Metody tvorby dat,
měření

Analýza

Kritické hodnocení

Validita. Začlenění do teorie, praxe. Publikace.

Paleta účelů výzkumu

Co se má kdo dozvědět a s jakým účinkem?

- Predikovat
- Obohatit znalostní bázi
- Něco prosadit na úrovni osobní, společenské, institucionální, organizační
- Změřit změnu, výsledek, efekt
- Porozumět složitým jevům jako je kultura, změna, lidé(?)
- Otestovat nové myšlenky (hypotézy)
- Vytvořit nové myšlenky (hypotézy, teorie, vztahy)
- Informovat, propagovat, osvěta (veřejnost, zainteresovaní)
- Zkoumat minulost

Mixed-methods research

Smíšená metodologie

- Mísením KVAN – KVAL se paleta možných designů obrovsky rozšiřuje.
- Pro mnoho badatelů je tato paleta možností příliš široká, nedokáží si vybrat
 - Dogmaticčnost - odmítnutí
 - Používání designů obvyklých v dané oblasti
 - Obecné M-M designy - Tashakkori, Teddlie, 2003

Možnosti mísení KVAN-KVAL

- Mísení uvnitř studie (tvorba dat/postup, analýza)
 - např. KVAL data → kódování → statistika
 - např. KVAN data → klastrování → KVAL analýza
- Mísení několika podstudií
 - Sekvenční:
 - KVAN --> KVAL (např. posílení validity závěrů kvantitativní studie; navázání na klastrování)
 - KVAL --> KVAN (např. KVAL studie poskytne významné jevy, které se KVAL studie snaží měřit)
 - Souběžné
 - KVAL + KVAN (např. současný sběr KVAL i KVAN dat)

[Shrnutí]

- Praxe výzkum komplikuje a zároveň ospravedlňuje.
- Znalost metodologie mj. umožňuje podle potřeby vybírat z široké palety metod – disciplinovaný výzkum
- Volba metodologie buď podle aktuálních trendů v dané oblasti zkoumání nebo obecné mixed-methods designy.

Zadání

- Rozhodnout se společně na ohnisku, širší výzkumné otázce svého výzkumu
 - Poohlédnout se po své speciální příručce
 - Zapsat se na prezentaci
- Sehnat si Robsona
 - Robson kap. 1-3 a dále vlastním tempem
 - K dumání nad mísením metod
 - Ridenour, Newman, kap 1, 2 nebo Tashakkori, Teddlie, kap 6-8.